

Інститут демократії
імені ПИЛИПА
Орлика

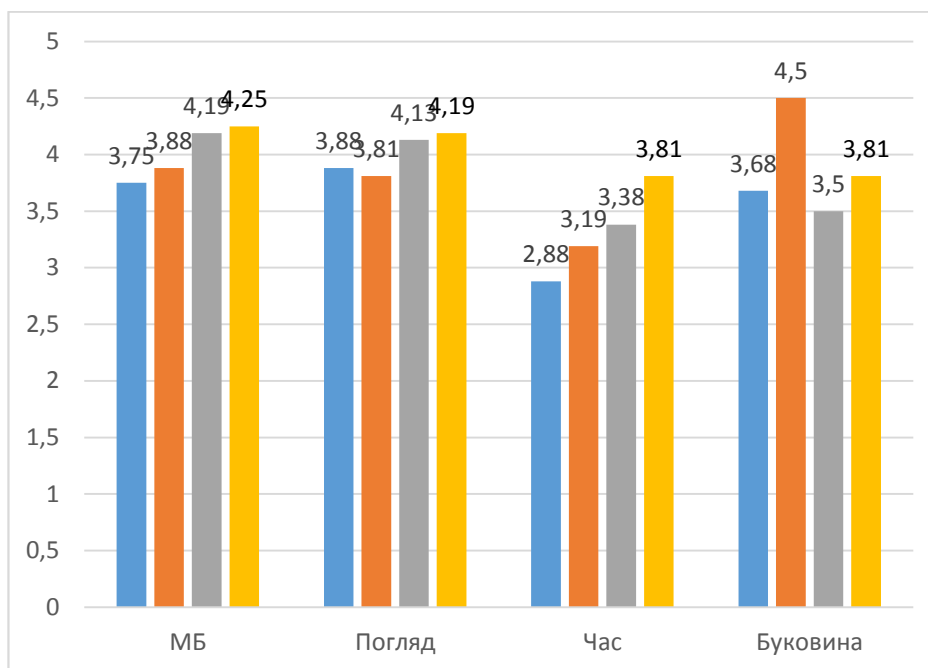
USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

МОНІТОРИНГОВИЙ ЗВІТ (ЧЕРНІВЦІ. ЛИСТОПАД_2017)

У листопаді чернівецькими експертами оцінено **204** матеріали у 4 друкованих ЗМІ та **345** матеріалів на 4 сайтах. Всього – 549 матеріалів у моніторинговому регіоні.

ДРУКОВАНІ ВИДАННЯ

Професійні стандарти. У газетах на стандарти проаналізовано 64 матеріали *за методологією випадкових чисел*. Динаміку за лютий-травень-серпень-листопад можна простежити за таб 1.

Найвищі стандарти демонструють газети «МБ» – 4,25 та «Погляд» - 4,19. Слабше дотримувалася стандартів «Буковина» та «Час» - по 3,81.

Журналісти газет, як правило, посилаються на джерела (0,88), подають теми доступно (0,98). Але не завжди відокремлюють факти від коментарів (0,69) та не забезпечують балансу думок (0,5). Певною мірою це можна пояснити тим, що у «Часі» та «Буковині» друкуються немало публіцистичних текстів, це життєві історії, редакторські колонки та редакційні передовиці, рецензії, де переважає авторська суб'єктивна позиція, оцінні судження, тож відповідати стандартам такі матеріали не можуть. Проте в інформаційних

жанрах варто було б зберігати баланс думок, але, на жаль, журналісти не завжди на це звертають увагу. Стиль викладу іноді складний за своїми конструкціями, адже видання мало опрацьовують повідомлення прес-служб та звіти органів влади. Загалом середній бал якості буковинських газет становить 4,02.

Матеріали з ознаками замовності. Всього у друкованих ЗМІ зафіксовано 2,8% матеріалів з ознаками замовності. Найбільше у газеті «Час» - 8 %. Окрім того, «Час» та «Буковина» не маркують рекламу та оголошення відповідно до ЗУ "Про рекламу", попри зауваження у попередніх моніторингах. Видання по різному використали інформаційний привід та відповідно розкрили тему. Так, «МБ» цікавий інфопривід – екскурсію до маєтку Св.Миколая – подав як авторську публікацію з оглядом теми (опитування, враження, оцінка фахівців (без вказання реквізитів туроператорів) - натомість "Буковина" подала інформацію від туроператора з реквізитами, яка підпадає під НМ.

Експерт Тетяна Смолдирева наголошує: «Цього разу в газеті "Буковина" блоки реклами та оголошень на 1-й та 8-й (останній) сторінках оформили вставкою «Рекламний відділ» з № телефону, проте це все одно не відповідає законодавству». У газеті «Погляд» у програму телепередач було включено чотири рекламні матеріали, належним чином не марковані, тож НМ тут 11,8%. Суть в тому, що газета змінила підхід до друку телепрограми: раніше це був рекламний додаток, тепер програма (з вкрапленнями оголошень/реклами та світської хроніки) вдруковується у газету з послідовною нумерацією сторінок та використанням зекономленої площі для публікації журналістських матеріалів. "МБ" продовжує друкувати теледодаток». У «Часі» маємо 8 % НМ, у «Буковині» 6,1% НМ. Загалом в чернівецьких друкованих виданнях 6,7% НМ.

Аналіз тем, жанри, тональність, походження (таб. 2).

У газетах у листопаді переважали інформаційні жанри – 56%. 18% усіх публікацій можна розглядати як інші, їх важко ідентифікувати через порушені критерії до журналістських матеріалів. Мало аналітики: кореспонденція – 9%, аналітична стаття – 1 %. На місцевому рівні взагалі немає журналістських розслідувань. Немає рецензій, рідкісна редакторська/авторська колонка (2%). Небагато інтерв'ю та бліц-опитувань (4%). Публіцистика в газетах представлена лише життєвими історіями (5%). 3% публікацій складають прес-релізи / протокольні матеріали /офіційні звіти державних установ. Тому констатуємо збіднену жанрову палітру друкованих ЗМІ.

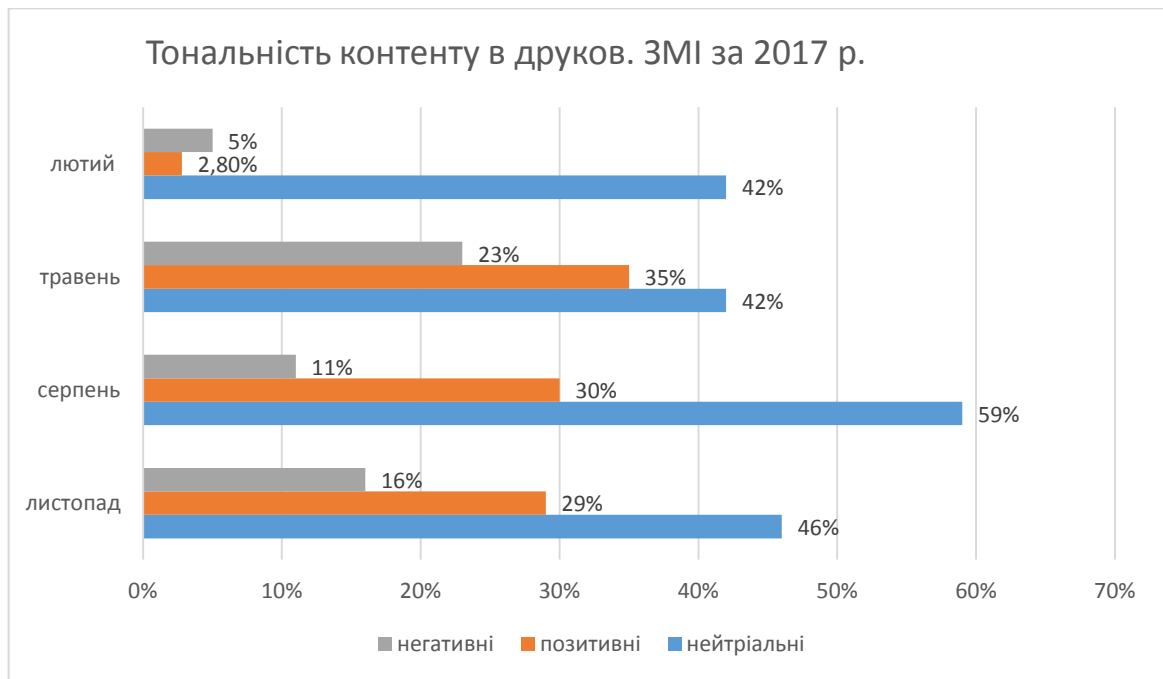
Газети у листопаді подавали власний контент на 70%, запозичений складав 15%. Неідентифікованих матеріалів 15% (таб. 3).

Таб. 3.

Щодо тональності матеріалів, то зафіксовано найбільшу частку нейтральних повідомлень – тональність матеріалів на 46% нейтральна. Негативно забарвлені матеріали склали 16% та позитивно забарвлені – 29% (таб. 4).

Таб. 4.

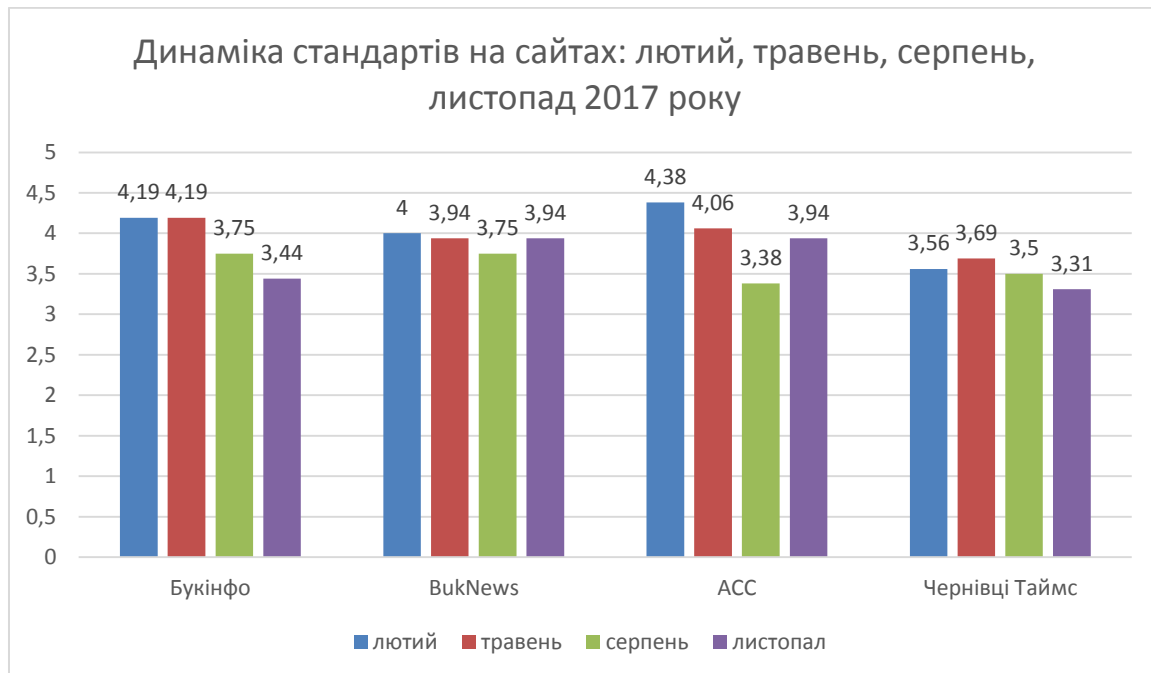
Теми (таб.5). У листопаді найпопулярнішою у друкованих ЗМІ була культура (17%). Видання висвітлювали життя місцевої громади - 14 %, соціальну сферу – 12%, політику – 6%, спорт – 6 %. Проте 25% можемо віднести до категорії інших. Майже не звучать в інформаційному просторі Буковини теми АТО, волонтерства, переселенців – по 1%. На жаль, присутні 10% криміналу. ЗМІ не пишуть про викривання корупції, економіку, реформування в державі.

Таб. 5.

САЙТИ

Професійні стандарти. На сайтах на стандарти проаналізовано 64 матеріали за методологією випадкових чисел. Динаміку у порівнянні з попередніми місяцями можна побачити за Таб. 6.

Із сайтів кращі стандарти демонструють «BukNews» та ІА АСС – по 3,94 бали, слабше «Букінфо» – 3,44 та зазвичай невисокий їх рівень на сайті «Чернівці Таймс» – 3,31. Загалом середній бал якості буковинських онлайн-видань – 3,66. Найгірше з балансом думок (0,17). Деякі матеріали складні за доступністю викладу (0,78) через те, що редакції сайтів дуже мало переробляють офіційний стиль прес-релізів, тож тексти перенасичені офіційно-діловим стилем викладу, ускладненими стилістичними зворотами, не завжди зрозумілою читачеві термінологією, аббревіатурами тощо. Відокремлення фактів від думок в основному зберігається (0,84), однак, наприклад, на сайті «Чернівці Таймс» маємо достатньо випадків коментованої інформації, пересмикування, маніпуляції фактами, пропагандистського викладу. В більшості журналісти посиляються на джерела (0,91), але, на жаль, вони дуже збіднені – переважно це прес-служби органів влади, державних установ та політичних партій; вкрай рідко звертаються за думкою пересічних громадян, не використовують опитувань, мало залучають експертних коментарів. Мови ворожнечі практично не виявлено, окрім двох публікацій на «Чернівці Таймс», де журналісти застосовують провокативні судження, які не мають під собою підґрунтя.

Матеріали з ознаками замовності. Матеріалів з ознаками замовності на сайтах 21,4%. Найбільше їх традиційно на «BukNews» – 40,3%, на «Чернівці Таймс» – 24,7%. Висока кількість матеріалів з ознаками замовності на «Букінфо» - 21%. Як завжди, практично не «джинсує» ІА АСС. Домінує політична джинса – 66 матеріалів, комерційної всього 2.

Активну іміджеву підтримку чернівецькі сайти віддають політичним партіям «Батьківщина» та «Народний фронт», рідше - «Свободі». З нових політсил в

області відчутно активізувалася прес-служба «Укропу»: матеріали від цієї партії опубліковані на кількох сайтах. З постатей політиків позитивно згадуються О.Тягнибок, Ю.Тимошенко, А.Яценюк, М.Бурбак, в останньому моніторингу – М.Саакашвілі (*«Давайте всі разом в країні поміняємо корупцію на прозорі правила гри - Саакашвілі закликав людей знову прийти до Верховної ради»*, *«Люди на Площі Конституції отримали першу перемогу, - Михайло Саакашвілі» - «Букінфо»* та *«Люди на Площі Конституції отримали першу перемогу, - Михайло Саакашвілі» («BukNews»)*). Журналісти висвітлюють паркетні заходи політиків, політичні з'їзди партій, як, наприклад, «Народного фронту»: *«Партія "Народний Фронт" наразі ні з ким об'єднуватися не збирається»*, *«Завдання партії - виконати програму реформ і піти на вибори в 2019 році»*, - Яценюк на з'їзді НФ (*«Букінфо»*), *«Народний фронт» проведе з'їзд 11 листопада»*, *«Арсеній Яценюк заявив, що "Народний фронт" піде на президентські та парламентські вибори» («BukNews»)*.

ЗМІ неприховано піарять Максима Бурбака:

- *"Народний фронт" вимагає ухвалити законопроект про відновлення територіальної цілісності України і визнання Росії агресором»*, *«Максим Бурбак: Голосування за закон про реінтеграцію Донбасу покаже, хто підіграє Росії»*, *«У Києві немає даних про те, що у Чернівецькій області є діти з інвалідністю, яким потрібна реабілітація - Бурбак знову "вжарив" ОДА» («Букінфо»);*
- *"Народний фронт" вимагає ухвалити законопроект про відновлення територіальної цілісності України і визнання Росії агресором, – Бурбак»*, *«Максим Бурбак: Голосування за закон про реінтеграцію Донбасу покаже, хто підіграє Росії»*, *«Бурбак закликав парламент провести перевибори в Чернівцях»*, *«Бурбак пропонує буковинцям допомогти Чернівецькій ОДА побачити дітей з інвалідністю»*, *«Максим Бурбак: Жодного питання щодо об'єднання з іншими політичними силами в порядку денному з'їзду партії не стоїть»*, *«Закон Бурбака-Герасимова забезпечить виплату субсидій та лікування громадян за кордоном» («BukNews»);*

Навіть опозиційний до нинішньої влади сайт «Чернівці Таймс» не гребує замовними матеріалами на користь провладних політиків: *«Юлія Тимошенко: Парламент має створити ТСК щодо фальсифікацій на виборах в ОТГ!», «Батьківщина» вимагає продовження мораторію на продаж землі»*, *«На Буковині «Батьківщина» ініціювала збільшення фінансування Служби автомобільних доріг для забезпечення роботи взимку»*. *«Буковинська «Батьківщина» вимагає ремонту обласних доріг»*, *«На Буковині «батьківщинівці» відстоюють право краян на якісне електропостачання»*, *«Батьківщинівці» Буковини ініціюють обласну програму з берегоукріпленн»*, *«Буковинський УКРОП звернувся до Чернівецької обласної ради з проханням підтримати новий Виборчий кодекс»*, *«УКРОП іде на місцеві вибори до чотирьох об'єднаних територіальних громад»*.

Складається враження, що чернівецькі сайти працюють під гаслом «Ні дня – без політики!». Вважаємо, що така надмірна заполітизованість інформаційного

простору регіону негативно позначається на аудиторії. Суспільство втомилося від постійного піару політиків. Це може в результаті сформувати тотальну недовіру до влади, до політсил та репутації держави в цілому. Це породжує розчарування. Людям не роз'яснюють суть реформ, які проводяться в державі, немає глибокого аналізу соціальних проблем. Немає журналістики рішень, яка б показала шляхи виходу країни з кризи, найближчі перспективи. ЗМІ не враховують, що людям хочеться не політичної пропаганди, обіцянок, шитих білими нитками, а реально матеріалів, які б торкалися їхніх щоденних побутових проблем.

Чернівецькі ЗМІ розділилися по різні політичні пороги. Журналісти зайняли конкретні політичні позиції: якщо «BukNews» та «Букінфо» підтримують провладні партії, то «Чернівці Таймс» - опозицію. Тут традиційно негативно відгукуються про теперішню владу, особливо сайт знищує репутацію мера міста Олексія Каспрука, який пов'язаний з «Народним фронтом». Навіть найменші проблеми у міському господарстві подають в контексті негативної оцінки діяльності мера: *«Каспрук не хоче виводити комунальні підприємства з кризи»*, *«Каспрук за півтора року не вніс жодної кандидатури до виконкому, тому вирішив його скоротити»*, *«Радниця Каспрука у корупції міського голови звинуватила... депутатів»*, *«Каспрук итовхає депутатів на порушення закону»*, *«Каспрук пояснить у Румунії куди зникли 1,4 мільйона грантових коштів»*. Словом, в дискурсі сайту мер міста є винуватцем усіх бід і злісним ворогом чернівчан.

Аналіз тем, жанри, тональність, походження. На сайтах переважає не авторський, а запозичений контент: 259 (75%) матеріалів. Власні становлять 17 %, 7 % - не ідентифіковані. Для порівняння - Таб. 7.

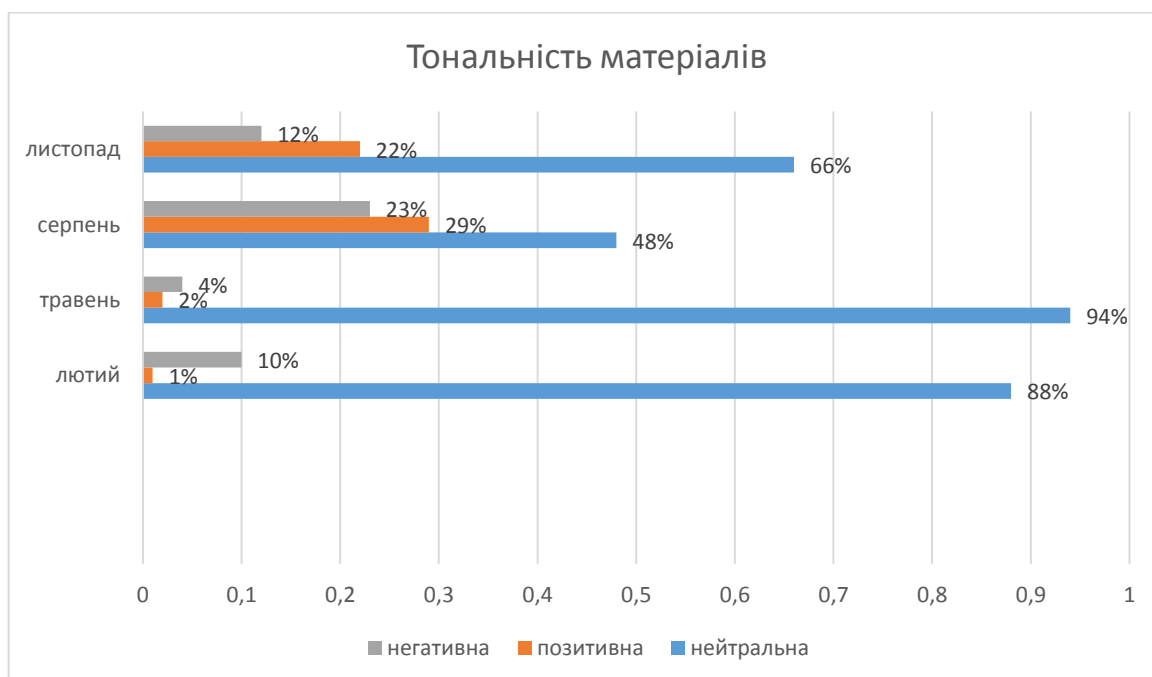

Найпопулярніші теми (Таб. 8) – політика (30%) та кримінал (20%), що разом становить половину (!) всього контенту. Інші теми висвітлюються значно рідше: 16% - життя місцевої громади, 8% - культура, по 3% - освіта, наука, медицина. Майже нема інформації про життя учасників АТО, про події на

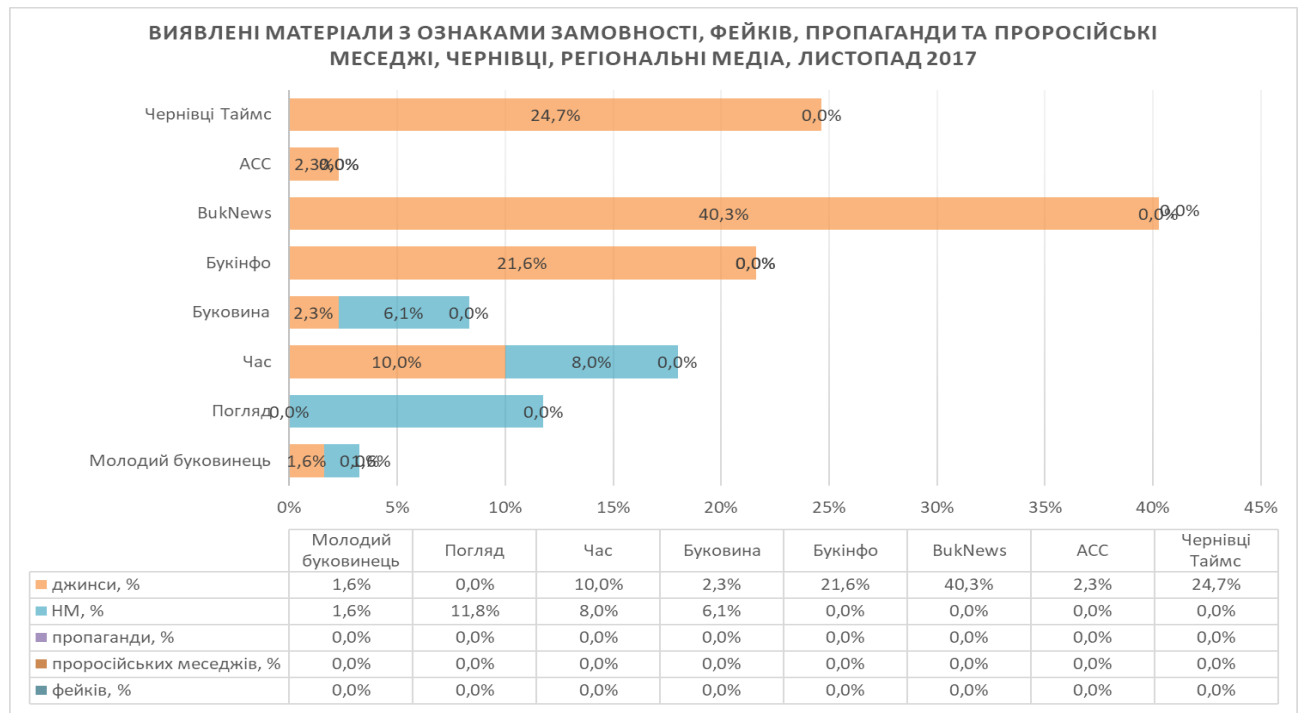
фронті – 1%, зовсім не згадується про переселенців. Журналісти не проводять власні антикорупційні розслідування, майже не інформують про реформування в державі, про міжнародні події.

Нейтральних публікацій на сайтах – 66% (Таб. 9), 22% сайти подають позитиву та 12% негативу. Найбільше негативно забарвлених матеріалів кожного моніторингу фіксуємо на «Чернівці Таймс» - 21 з 80 матеріалів, і це часто суб'єктивні, з сильними уїдлими конотаціями виступи, позначені найгіршими прийомами політичної пропаганди та маніпуляції.

Чернівецькі видання моніторила Сумська експертна група. За результатами обох моніторингів зафіксовано такі дані:

У звітний період експерти моніторили також ЗМІ Донецької області. Це друковані видання «Приазовский рабочий», «События» (Бахмут), «Знамя Индустрии», «Вісті Донбасу», а також сайти «0629.com.ua», «Восточный Проект», «Донецкие Новости», «Деловой Славянск».

У донецьких газетах за рахунок невиключення для оцінювання оголошень/реклами у телепрограмі такі матеріали не були подані в список для оцінювання. Оскільки методологією було визначено включати, чернівецькі експерти такі матеріали оцінювали, тож кількість НМ збільшилась. Окрім того, експерт Тетяна Смолдирева констатує: «Виявлено невідповідність фактичної кількості інших матеріалів на шпальтах (отже, вони теж не мають порядкових №) - зі списком публікацій - водночас ці публікації містять ознаки замовності, що й зауважують чернівецькі експерти. Таким чином, з визначеної нами кількості 22 (Дж. – 8: політ – 5, комерц - 3; НМ – 14) не було виявлено у списку на джінсу 12 (2 політ.дж., 10 НМ).

Вражає, що часто інформаційним приводом для сайту «Донецкие Новости» (власник Ринат Ахметов) є події в так званих ДНР/ЛНР. Видання, звісно, обумовлюють статус цих територій як непідконтрольних Україні, але попри те цитують самопроголошених політиків, поширюють їхні меседжі, агресивну налаштованість до України, а вже потім думка української сторони подається як баланс. У деяких матеріалах згадуються позиції сепаратистів та позиції російської влади, видання цитує Путіна з приводу конфлікту на Донбасі. Наприклад: «У нас есть гарантии России: В «ЛНР» рассказали о вариантах силового сценария на Донбассе» (<https://dnews.dn.ua/news/656153>), «Были бы где-то на Днепре: В «ЛНР» заявили, что войну на Донбассе сдерживают

только Минские соглашения» (<https://dnews.dn.ua/news/656144>), Продукцию «республики» покупают в России и странах Таможенного Союза, – «ДНР» (<https://dnews.dn.ua/news/656428>) та ін. Таким чином небезпека в тому, що на українських територіях пропагуються погляди сепаратистів і вони в умовах політичної нестабільності й далі мають вплив на суспільні настрої, дестабілізуючи сприйняття і розуміння ситуації, що склалася на сході України. Інформаційна війна за допомогою медіа й досі ведеться проти нашої держави. Деякі матеріали сайту взагалі мало не агітують вступати в ряди бойовиків: «Не такие маленькие деньги: В «ДНР» назвали зарплаты в «армии» (<https://dnews.dn.ua/news/656669>), «Как ни крути, все дороги ведут в военкомат, – «военкомат ДНР» (<https://dnews.dn.ua/news/65676>). І тут же мало не героїзують сепаратистів, повідомляючи, що в «ДНР» карбують монети із зображенням Гіві та Мотороли. «Донецкие Новости» легітимізують сепаратиста Плотницького, ретранслюючи його заяви: «Плотницкий назвал минские соглашения «политически и экономически выгодными для ЛНР» (<https://dnews.dn.ua/news/656796>). Грубим порушенням є публікації фотографій сепаратистів, ілюстрацій фотографіями саме російських миротворців проблеми миротворчої місії на Донбасі.

Ось для прикладу пряма цитата сепаратистів: «В последнее время правоохранные органы народных республик раскрыли ряд резонансных убийств и террористических актов. Нейтрализована агентурная сеть состоящая из диверсантов, информаторов и пособников украинских спецслужб. Значительную роль в этом сыграло личное участие министров Л. Пасечника и И. Корнета. В настоящее время совместными действиями правоохранных органов ДНР и ЛНР проводится комплекс оперативно-розыскных мероприятий по выявлению и задержанию украинских диверсантов» – говорится в сообщении. (сайт «Донецкие Новости»: В «ДНР» ищут «украинских диверсантов», покушавшихся на силовиков «ЛНР». 9.11.2017.). Також друкуються документи бойовиків:

Є й відверто фейкова інформація, яку створюють сепаратисти, залякуючи мирне населення, а українські сайти ретранслюють непідтверджені фейки як факти (сайт «Донецкие Новости»: 11.11.2017 «ДНР» обвинила СБУ в похищенні і пытках жінок <https://dnews.dn.ua/news/656783>). Тут читаємо: *«Сотрудники Службы безопасности Украины начали похищать женщин Донбасса, не имеющих никакого отношения к конфликту на территории Донбасса. Репрессивные методы СБУ в каждом из случаев одинаковые. В начале девушек похищают, затем пытаются и посредством пыток беззащитные женщины готовы сделать и сказать все, что угодно. Хочу отметить, что на запросы родных и близких спецслужбы Украины не отвечают, пока не получают признание задержанные»*

Загалом на цьому сайті найбільше джинси – 16,2%, пропаганди – 10% та проросійських меседжів – 15,2%. Найякіснішим виданням регіону є сайт «Славянск Деловой» - ні політичної пропаганди, ні джинси чи сепаратистських меседжів не зафіксовано, лише 4 % НМ. Загалом в онлайн-медіа Донеччини 6 % джинси, 2,3% НМ, 10% пропаганди та 3,8 % проросійських висловлювань.

Донецькі друковані ЗМІ значно кращої якості. Джинси тут 3,2 %. Найбільше порушують «Вісті Донбасу» - 8,3 %. НМ у друкованих медіа регіону – 5,7%. Пропаганди, проросійських меседжів та фейків у газетах не виявлено.

Тетяна Смолдирева: *"Вісті Донбасу" мали б "дозувати" присутність в газеті Павла Жебрівського або ж доцільність посилання на нього як єдине, головне джерело інформації - 1, 2, 3, 6 сторінки радше нагадують звіти влади, аніж збалансовані інформаційно-аналітичні публікації. До прикладу, перша публікація (1 стор., № 1) "На Донеччині перша куркульська сотня" (про об'єднання підприємців в Асоціацію) містить коментарі голови ОДА та директора Департаменту економіки ОДА, а не головних дійових осіб, тобто*

підприємців. У публікації "Дорожна карта побудови нової інфраструктури" (с. 2, № 2), де інфоприводом є виїзне засідання профільного Комітету ВР за участю віце-прем'єра-міністра В.Зубка, джерелом інформації є тільки коментарі керівника області (В.Зубка процитовано коротким реченням). Відсутність балансу (різних точок зору - коментарів інших фахівців та зацікавлених сторін) дає підстави вбачати ознаки політичної джинси як просування однієї сторони та фіксацію тільки позитиву. Можливо, просування діяльності влади на відродження Донбасу є виправданим з погляду особливостей регіону та підтримки авторитету...»

На жаль, таб. по джінсі не зафіксувала номери оцінених матеріалів на сайті «Восточный Проект» - треба читати 38 та 50 (оцінені однаково як комерційна джінса).

Моніторинг здійснювала група чернівецьких експертів ІДПО у складі Любові Василик, доктора наук із соціальних комунікацій, завідувачки кафедри журналістики Чернівецького національного університету ім. Ю.Федьковича та Тетяни Смолдиревої, заслуженої журналістки України, доцента кафедри.

Проект «Моніторинг публікацій у регіональних друкованих ЗМІ для оцінки дотримання стандартів журналістики» виконується Інститутом демократії імені Пилипа Орлика за підтримки програми «У-Медіа» міжнародної неурядової організації «Інтерньюз Нетворк».

Просимо взяти до уваги!

Результати моніторингу друкованих засобів масової інформації є оцінювальними судженнями відповідно до статті 47-1 Закону України «Про інформацію» і не мають офіційного характеру. Наявність ознак порушення журналістських стандартів або ознак прихованої реклами в матеріалі не може розглядатися як доказ отримання редакцією або журналістом майнової чи іншої винагороди за вчинення такого порушення.

Контакти:

координатор проекту

Любов Василик

095 147 32 47

vasylyk@ukr.net